
Ontwerp landschappelijke inpassing

Stadburen 21 in Nijeholtwolde

Opdrachtgever : Familie J. Heida
Datum : 7 november 2018
Versie : definitief

© Erf en Landschap
Tweede Compagnonsweg 36a
Oudehorne
Tel. 06-19682268
Email: christel@erfenlandschap.nl

Inleiding

Het boerenerf aan Stadburen 21 in Nijeholtwolde is in eigendom van de familie Heida. De familie woont in de vrijstaande woning aan de zuidwest zijde van het erf. De oude hoofdstal van de boerderij is nog aanwezig en staat aan de westzijde van het erf. Het erf heeft momenteel geen agrarische functie meer. De aanwezige agrarische gebouwen: de oude stal, schuren en een loods hebben hun functie verloren en verkeren in matige staat. De wens bestaat om de agrarische gebouwen te verwijderen en een nieuwe, tweede woning op locatie te realiseren. De regeling Rood voor Rood kan dan mogelijk worden toegepast.

De familie Heida heeft de wens geuit om de tweede woning te realiseren ten noorden van het bestaande bouwblok van de locatie. Deze plek is een weideperceel en hier geldt een agrarische bestemming. Erf en Landschap is gevraagd een ontwerp op te stellen voor de landschappelijke inpassing van het erf om enerzijds inzichtelijk te maken hoe een tweede woning kan worden gepositioneerd. Anderzijds wordt ook in beeld gebracht op welke manier de landschappelijke inpassing van de nieuwe gewenste situatie kan worden gerealiseerd. Van belang is dat de plek op een natuurlijke manier blijft aansluiten bij de omgeving en bij het karakteristieke landschap.

Locatie en omgeving

De planlocatie ligt in Zuidoost Friesland, in de gemeente Weststellingwerf. Het aanwezige landschapstype is het landschap van de 'veenpolders'. Dit landschapstype is karakteristiek en benoemd op de Grutsk op 'e Romte kaart van de provincie Fryslân en in diverse beleidsnota's zoals de Handleiding Schaalvergroting van de gemeente Weststellingwerf.

De veenpolders zijn laaggelegen en hebben een grootschalig en open karakter. Bebouwing is voornamelijk aanwezig in de vorm van langgerekte lintbebouwing, zoals ook duidelijk is te zien in en rondom de dorpen Nijeholtwolde, Oldelamer en Nijelamer. De gebieden zijn ontgonnen vanaf de hoger aangelegde dijken. Er ontstonden lijnvormige langgerekte kavelpatronen die haaks liggen op de aanwezige bebouwingsstructuren. Deze structuren zijn nog altijd duidelijk zichtbaar op locatie. In het weidse landschap valt het op dat beplanting schaars aanwezig is. De openheid in het gebied wordt gewaardeerd. Beplanting komt vooral voor rondom (boeren-) erven, in de dorpen, langs wegen en als kleine bospercelen. Aanwezige boom- en struiksoorten horen thuis in het van oorsprong natte gebied. Soorten als zwarte els, wilg, iep, berk, abeel, walnoot en linde gedijen hier goed.

Bij veranderingen op een erf is het belangrijk dat rekening wordt gehouden met de gebiedswaarden. De rechthoekige en langgerekte kavelstructuren zijn bepalend voor de inrichting van erven. Daarnaast is het open karakter bepalend voor de inrichting: vanaf de bebouwingslinten moeten de vergezichten zoveel mogelijk behouden blijven en zo mogelijk versterkt worden.

Landschappelijke inpassing met streekeigen beplanting

Bij veranderingen op een agrarisch erf is het belangrijk dat de nieuwe inrichting past in het omliggende landschap. Dat betekent dat er een natuurlijke aansluiting moet plaatsvinden tussen een erf en de omgeving. Met toepassing van streekeigen beplanting kan voldaan worden aan de landschappelijke inpassing. Belangrijk is dat de nieuwe inrichting een bijdrage levert aan het landschap en dat er een functionele situatie en indeling ontstaat. Het ontwerp houdt rekening met de aanwezige gebiedswaarden die als basis dienen voor de inrichting van het perceel.

Beplanting laat ook een verschil zien tussen een 'voor erf', het woongedeelte en het 'achter erf', het bedrijfsgedeelte van de boerderij. Een voor erf is vaak kleinschalig met de aanwezigheid van bijvoorbeeld solitaire bomen, hagen, sierbeplanting en een moestuin. Een achter erf is grootschalig van opzet en kenmerkt zich doorgaans met grovere beplantingslijnen zoals houtsingels en bomenrijen. Het is wenselijk dat de verschillen tussen voor- en achtererven weer duidelijk zichtbaar worden in het landschap.

Streekeigen beplanting op een erf heeft een belangrijke natuurfunctie. De beplanting zorgt voor nest-, foerageer- en schuilgelegenheid voor vogels en kleine zoogdieren.

Toelichting ontwerp

Bestaande situatie

Op en rondom het bestaande erf is erfbeplanting aanwezig, vooral aan de wegzijde en aan de noord- en zuidzijde van het erf. De huidige beplanting zorgt deels voor een mooie en geschikte landschappelijke inpassing van de plek. Aan de noordzijde zorgt een houtsingel voor een groen aanzicht van de oude stal en de schuren. Deze singel bestaat uit inheemse en uitheemse boom- en struiksoorten.

Langs de sloot aan de zuidzijde staat een robuuste houtsingel, die pas aan de achterzijde van het erf begint. Deze singel is opvallend aanwezig in het verder open landschap van de veenpolder.

De vier grote wilgenbomen voor de oude boerderij zijn ook beeldbepalend. Deze zorgen voor een groen aanzicht van de plek. Dit groene aanzicht wordt versterkt door een beukenhaag die de entree van het voorerf benadrukt en zorgt voor een aangename, kleinschalige sfeer op het voorerf.

Nieuwe situatie

Op de ontwerptekening zijn de gewenste plannen voor de locatie ingetekend. Daarnaast zijn ook beplantingsvormen en landschapselementen ingetekend die zorgen voor een mogelijke landschappelijke inpassing van de nieuwe situatie. Deze bijbehorende toelichting beschrijft de nieuwe situatie en op welke manier deze situatie kan worden gerealiseerd.

Rood voor Rood

Op het huidige erf vindt geen agrarische bedrijfsvoering meer plaats. De agrarische gebouwen hebben grotendeels hun functie verloren en om deze reden bestaat de wens om deze bebouwing af te breken. In het kader van de regeling Rood voor Rood kan op locatie een nieuwe woning worden gerealiseerd. De wens bestaat om een woning, type schuurwoning, te realiseren ten noorden van het bestaande bouwblok, zoals is te zien op de ontwerptekening. In deze situatie worden als het ware twee woonerven gerealiseerd, die op enige afstand van elkaar worden gepositioneerd.

De plannen vallen buiten de regels van het bestemmingsplan. Het is wenselijk om te bezien op welke manier de mogelijke nieuwe situatie kan worden gerealiseerd zodat de locatie een toegevoegde waarde heeft voor de plek en haar omgeving.

Op de ontwerptekening is de mogelijke nieuwe woning, met bijgebouw, gepositioneerd midden in het weideperceel. Op deze manier ontstaat een open ruimte tussen twee losstaande erven, wat gunstig is omdat hier een nieuw vergezicht ontstaat. Het bestaande vergezicht aan de noordzijde van het bestaande erf wordt in de huidige situatie enigszins 'belemmerd' door de aanwezige houtsingel aan de zuidzijde van het bestaande erf. Met de bouw van een nieuwe woning in het weideperceel, blijft dit vrijwel gelijk en is er een minimale aantasting van het vergezicht vanaf Stadburen naar het achterliggende landschap. De luchtfoto, afbeelding 1, laat dit duidelijk zien.

Watergangen

Tussen de twee ontstane erven ligt een sloot die in de huidige situatie vanaf de oostzijde eindigt bij de loods op het achtererf. Het is wenselijk om deze in de nieuw gewenste situatie te verlengen tot aan de sloot langs de openbare weg. Dit is gunstig, omdat de opstreckende kavelstructuur en daarmee ook het landschap wordt versterkt.

Daarnaast wordt geadviseerd om het huidige woonerf aan de achterzijde te begrenzen met een watergang, die ook vanouds op deze plek aanwezig was.

Afbeelding 1, luchtfoto met vergezicht noordzijde erf

Landschappelijke inpassing

Verwijderen wilgenbomen

Vier oude wilgenbomen zijn beeldbepalend voor het huidige erf. De bomen verkeren in redelijke conditie, maar worden oud en de levensverwachting van deze bomen is niet lang. De bomen markeren het oude erf en de oude boerderij (-woning). Wanneer de agrarische gebouwen worden afgebroken is het wenselijk om de vier oude bomen te verwijderen om openheid op deze plek te creëren en aandacht te vestigen op de nieuwe zichtlijn langs deze plek. Tevens gaat de aandacht dan ook meteen meer uit naar de (nieuwe) erfbeplanting op de twee woonerven.

Woonerf huidige woning

Bomenrij langs oprit

De oprit en de beukenhaag langs de oprit blijven behouden. Een waardevolle toevoeging voor deze plek op het voorerf is een kleine bomenrij. Twee bomen markeren de entree van de oprit waardoor de aandacht gevestigd wordt op deze toegangsplek. Met toepassing van een rij bomen ontstaat een markante en karakteristieke variatie op het erf. Geadviseerd wordt om vier bomen in een rij aan te planten, aan één zijde van de oprit. De afstand tussen de bomen in de rij is minimaal acht meter. Tussen de bomen door is voldoende zicht op de weg en de omliggende omgeving.

-Soort boom: winterlinde

Bomen en struweel langs verlengde oprit

In het verlengde van de bomenrij langs de oprit is het wenselijk om beplanting te realiseren. Op deze manier ontstaat een lijnvormige structuur in het landschap langs de lengterichting van het perceel en hierdoor worden de kavelvormen meer geaccentueerd.

Het is wenselijk om een dichtere beplantingsstructuur te realiseren op deze plek. Om deze reden is ervoor gekozen om een afwisselende bomenrij te realiseren met enkele open ruimten tussen de bomen maar ook met struweel tussen de bomen. De bomen staan op minimaal negen meter afstand van elkaar en de afstand hoeft ook niet gelijk te zijn om een natuurlijk effect te verkrijgen. De toegepaste boomsoort is zwarte els en grauwe abeel. Deze bomen horen thuis in het aanwezige landschapstype. Er is ruimte voor drie exemplaren in een rij.

Groepen struikvormers, struweel, zorgen voor een groen aanzicht, ook onder de boomkronen en bieden een aangename beschutting op het erf. Daarnaast markeren ze de hoeken en de grenzen van het erf. Diverse soorten zijn geschikt om toe te passen en het is wenselijk om een mooie variatie aan te brengen. Meerdere soorten zorgen voor een diversiteit aan bloeitijden en bladkleuren. Struiken worden gewaardeerd door vogels die hier graag in broeden en verblijven. De struikvormers worden aangeplant in de maat 'bosplantsoen'. Bosplantsoen wordt hier op anderhalve meter afstand van elkaar aangeplant, in driehoeksverband, twee en drie rijen breed, in groepen van 10 tot 20 exemplaren.

-Soorten bomen: zwarte els en grauwe abeel

-Soorten bosplantsoen: geoorde wilg, meidoorn, Gelderse roos, hulst, gele kornoelje, sleedoorn, hazelaar

Weideperceel noordzijde

Na het afbreken van de agrarische gebouwen ontstaat een nieuwe open ruimte tussen twee losstaande woonerven, bij realisatie van de nieuwe plannen. Deze open ruimte maakt deel uit van een nieuw vergezicht vanaf Stadburen naar het achterliggende weidelandschap. Het is dan ook wenselijk om openheid in deze ruimte te behouden en hier geen beplanting toe te passen. Het perceel kan als weideperceel worden benut.

Fruitbomen westzijde woning

Op het voorerf staan twee jonge fruitbomen. Fruitbomen hebben een hoge waarde als cultuurhistorisch element en zijn nuttig voor mens en dier. Met toepassing van extra exemplaren ontstaat een mooie en karakteristieke variatie in de beplanting. Een boomgaard zorgt meteen voor een passende landschappelijke inpassing. Doorzicht vanuit de woning naar het omliggende landschap blijft aanwezig onder de bomen door. Er is gekozen voor toepassing van cultuurhistorische fruitboomrassen en er is plek voor twee nieuwe exemplaren. De nieuwe bomen moeten op minimaal zeven meter afstand van elkaar of van andere bomen worden aangeplant, in driehoeksverband.

Solitaire bomen voorerf

Het is gewenst om op het voorerf grote beplantingsvormen toe te passen om meer aandacht te vestigen op de woning. Solitaire bomen zijn mooie beplantingsvormen en markeren het erf. Grote boomvormers passen ook goed bij de maat en omvang van het erf. Eén geschikte plek voor een karakteristieke boom is aan de zuidzijde van de woning. Op deze plek langs het water heeft een nieuwe boom voldoende ruimte om zich te ontwikkelen tot een mooi en beeldbepalend exemplaar. De andere plek is aan de zuidzijde van de oprit, naast de parkeervakken. De boom markeert hier tevens de entree.

Soort boom: treurwilg (zuidzijde) en groene beuk

Woonerf nieuwe woning

Solitaire bomen voorerf

Het is gewenst om op het voorerf enkele beeldbepalende beplantingsvormen toe te passen om aandacht te vestigen op de nieuwe woning en om een groen aanzicht van het erf te verkrijgen. Solitaire bomen zijn mooie beplantingsvormen en markeren een plek. Grote boomvormers passen bij de maat en omvang van het erf. Geadviseerd wordt om twee boomvormers aan te planten op het voorerf, één bij de oprit en één aan de zuidwest zijde van het erf. De bomen hebben hier voldoende ruimte om zich te ontwikkelen tot mooie en grote exemplaren.

-Soorten bomen: Hollandse Linde (bij oprit) en walnoot

Houtsingel noord- en zuidzijde erf

Voor de landschappelijke inpassing van het nieuwe erf is het wenselijk om houtsingels aan te planten aan de noord- en zuidzijde van het erf. Met de aanleg van houtsingels ontstaat een besloten karakter. De houtsingels markeren tevens de erfgrenzen en de lijnvormige kavelstructuur van het landschap.

Bomen en struiken in de houtsingels zorgen voor beschutting tegen de wind wat prettig is voor de woonfunctie van de locatie. Diverse soorten zijn geschikt om toe te passen en het is wenselijk om hierin variatie aan te brengen. Nieuwe boom- en struikvormers worden aangeplant in de maat 'bosplantsoen'. Bosplantsoen wordt hier op anderhalve meter afstand van elkaar aangeplant, in driehoeksverband, vier rijen breed. Er kan ervoor gekozen worden om een aantal bomen al als boomvormer aan te planten. De groenblijvende hulst kan in groepen van vijf exemplaren worden aangeplant.

-Soorten bosplantsoen: zachte berk, zwarte els, grauwe abeel, meidoorn, hulst, Gelderse roos, geoorde wilg, sleedoorn, hazelaar

Bomenrij zuidwest zijde erf

Een waardevolle toevoeging voor het woonerf is een bomenrij aan de zuidwest zijde, in dezelfde lijn als de houtsingel. Bomen markeren de erfgrens en creëren een aantrekkelijk en groen aanzicht. Het is niet wenselijk om een dichte beplantingsstructuur te realiseren op deze locatie om doorzicht en openheid te behouden. De bomen kunnen op minimaal negen meter afstand van elkaar worden aangeplant. Op deze manier wordt voldoende doorzicht behouden en wordt een nieuwe aaneengesloten lijn zichtbaar. Er is ruimte voor vier exemplaren in een rij.

-Soort boom: zwarte els

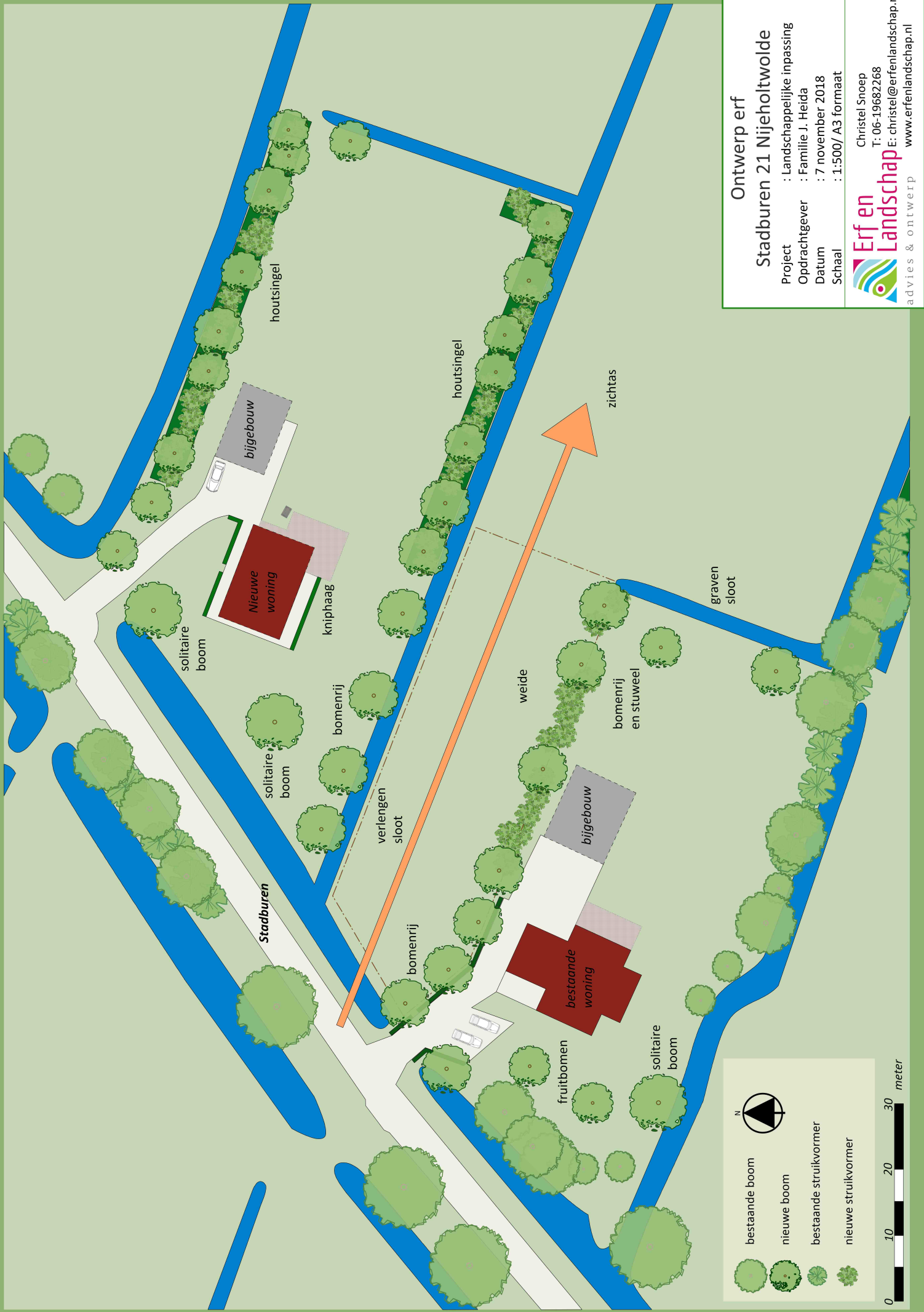
Beschrijving boom- en struiksoorten

Boomvormers

- Zachte berk (*Betula pubescens*)
- Zwarte els (*Alnus glutinosa*)
- Grauwe abeel (*Populus canescens*)
- Treurwilg (*Salix sepulcralis*)
- Winterlinde (*Tilia cordata*)
- Hollandse linde (*Tilia europaea*)
- Groene beuk (*Fagus sylvatica*)
- Walnoot (*Juglans regia* 'buccaneer')

Bosplantsoen/ struikvormers

- Meidoorn (*Crataegus monogyna*)
- Gelderse roos (*Viburnum opulus*)
- Hulst (*Ilex aquifolium*)
- Gele kornoelje (*Cornus mas*)
- Geoorde wilg (*Salix aurita*)
- Hazelaar (*Corylus avellana*)
- Sleedoorn (*Prunus spinosa*)
- Zachte berk (*Betula pubescens*)

Ontwerp erf

Stadburen 21 Nijeholtwolde

Project : Landschappelijke inpassing
 Opdrachtgever : Familie J. Heida
 Datum : 7 november 2018
 Schaal : 1:500/ A3 formaat

Erfen Landschap
 advies & ontwerp

Christel Snoep
 T: 06-19682268
 E: christel@erfenlandschap.nl
 www.erfenlandschap.nl

bestaande boom
 nieuwe boom
 bestaande struikvormer
 nieuwe struikvormer

N

0 10 20 30 meter